

مکرمه بیاد الخیر

❁ ادبی و سیاسی رسالهٔ اسبوعیه در ❁

۳۱ نجی سنه

۳۰ ذی الحجه ۱۳۲۹

❁ پنجشنبه ❁

جزء عدد : ۱۲۶

سیاست

بو لفظی بوگون بز نه معناده قوللانیورز . وقتیه نه معناده مستعمل ایدی ؟
کله نك اصلی بر (نسنه) یی ، تقید و صلاحی خصوصنه اهتمام ایله کوروب
کوزتمک معناسنه موضوعدر . بعده والی و حاکم معناسنده اصطلاح اولمشدر .
زمانزده ایسه (سیاست) پولتیقه مقابلی اوله رق استعمال اولنیور .
حال بوکه بولفظ وقتیه لسان اداره حکومتده و طولایسیله لسان خلقده
بتون بتون بشقه برمعناده قوللانیلیدی . حالا دخی بوگونکی موضوعنك افهام
ایتدیکی معنادن غافل اولانلر و خصوصاً السنه اجنبیه دن برینه عدم اتنساینه مبنی
(پولتیق) تعبیرونك تضمن ایتدیکی معنایه واقف اولمیانلر - علوم عربیه و شرقیه
نه قدر کامل اولورسه اولسون - اق معناده استعمال ایدرلر . اقمعنا ایسه امر ونهیک
ایجاباتندن اولان تنکیل و مجازاندر ، حتی اصحاب جرائمی اعدام ایتدکاری محللره
(سیاستگاه) ویا (میدان سیاست) دیرلر . و (سیاست اتمک) تعبیریله مجازات
ترهیبیه دن زیاده اجرای قتل واعدام مراد ایدرلر .

تاریخ مملکت . امور اداره دن باحث مؤلفان مملکت هانکی آجیله جق اولسه
مثلا : (بر وزیر صاحب قدرت ایدی که اجرای سیاستله اشراپی قهر و تدمیر ایلم
ایدی .) و یا خود : (بادشاه وقته لازم اولان شیلردن بری ده سیاستی وزیرانک
النه بر اقامق و یا بالذات اجرای سیاستله شرار ناسه القای خوف و هراس ایتمکدر .)
یوللی جمله لره ، فقره لره تصادف اولنور .

حتی (سیاست ملوک) نامیله شرق محصلی اوله رق نه قدر مؤلفات قدیمه
وارسه جمله سند - امرونی تفسیر ایدیشندن طولانی - سیاست ، مجازات تدمیریه ده
استعمال اولنمشدر .

بوده اقوام شرقیه جه امور ادارهیه متعلق خصوصیاتک هپ خلاف شریعت
زجر و ترهیب رعیت ، و امرا یه کوران اطاعت نقطه نظرندن باقیله رق وجوده
کتورلمش اولسنه بر بره اندر .

بوگون ایسه سیاست (پولیتیق) معناسنه اوله رق قوللانلیبور . (سیاست اداره)
دیورز . (امور سیاسیه) دیورز . و (سیاست داخلیه و یا خارجیه) (اوراق و یا
وثائق سیاسیه) دیورز .

بونلرک اربابنه مجهول اولمدینی اوزره فرانسز لساننده آیری آیری بحثلری ،
موضوعلری ، اصطلاحلری واردر .

استطراد

بزه ابتدا صورت رسمیه ده (اوراق سیاسیه) تعبییری سعدالله پاشا مرحوم
قوللانمشدر . شورای دولتک مبادی تشکیلنده کی شعباتندی بری - شمعیکی
تنظیمات دائره سی معادلی - اولان عدلیه دائره سی ایدی که تنظیم قوانینه مأموردی .
حتی بوگون المزدده بولنان اصول محاکمات جزاییه و حقوقیه نلک اصللری اؤدائره ده
ترجمه اولنمشدر ، که بوگون شورای دولتک رئیس و کیلی اولان سعید بک اؤدائره ده
باش معاون و سعدالله بک اعضا ایدیلر . بو عاجزده ملازم ایدم . اؤدائره تماشندن :

(دستور انجمنی) نامیده تدوین قوانین ایچون بر انجمن تشکیل ایدلمشدی . ایشته سعدالله بك مرحوم ، باشد گلخانه خط هایونی اولق اوزره اصلاحاته متعلق نه قدر خططر وارسه ، حتی امتیاز فرمان عالیسی دخی - چونکه خرسقیانلری برنجی دفعه اوله رق حقوق سیاسیه لرندن بهره دار ایتیمی حیثیتله - بر صربه قونش و بونلرک جمله سی (اوراق سیاست) عنوانی آلتنده بر فصل مخصوص تشکیل ایتشیدی .

ایشته دولته (اوراق سیاستیه) تعبیری بو وجهله برنجی دفعه اولق اوزره اق انجمنك مضبوطه سند سعدالله بكك قلندن صادر اولمشدرکه شاهدمده مشارالیه سعید بك افندیدر .

بوراده برده بر فقره ادبیه حکایه ایده حکم : شاهد جریانی اولدیغز وقایع ادبیه دندرکه بغداد علماسندن و غالبا آلوسی زاده لر دن بر شاعر ، مدحت پاشا مرحومك بغداد والیمکنده گوستردیکی مآثر حصافت و سیاست حقنده انشاد ایلدیکی بر قصیده مدحیه ده بالمناصبه « ساس العراق سیاست » مصراعنی ایراد ایلش ایدی . بو مصراعده کی (سیاست) تعبیری شاعر طرفندن بالالزام (اکی ووق) استعمال اولمشدرکه معنای قدیم اوزره اولان (سیاست عرفیه) یه دخی قصد ایدلمشدر .

وقتک ادبای وزراسندن اولان یوسف کامل پاشانك مجلس الفتنده سامی و جودت پاشا لر حاضر اولدینی حالده قصیده موضوع بحث اولمش ؛ کامل پاشا التماس ایتسنه مبنی شاعر اوقومش . انای قراننده مصراع معهوده دقت ایدن جودت بك مرحوم : « بو قصیده بلیغینی بنم حقمده نظم ایتمش اولسه ایدیگز بو مصراعی احتوا ایتمش اولمسندن طولایی اق قدر لطافتیه برابر نشر ایتماکیزی سزدن رجا ایدردم . » دیش . و بالطبع شاعرده بودقیقینی عارف ذوات ایلله هم بزم اولیشنه ممنون اولمشدر .

ایشته بوده بزده سیاستك بر اصطلاح (ذوالوجهی) اولدیغنه دلیلدر . معافیله مادی ومعنوی سیاست قدیمه مالفولرینسك آن بآن آزالمسی و سیاست جدیده

منسوبینک کتدجکه جو غالمسی تأمل ایدیلنجہ اولکی مفہوم سیاستک شمدیکی فکر
سیاستہ مغلوب اولہ جغندہ شہہ یوقدر .

§

ذات کلہ نک مفہوم حاضری ایسہ مملکت و اہالینک کافہ خصوصات اجتماعہ
و ادارہ سنی تضمین ایدور . زیرا آسایش خلقی وقایہ ایتک و آرہ لرنده عدالتک
توزیع و اجراسیلہ ماملکلرندن و ثمرہ جہد و مساعیلرندن طبعی اولان استفادہ لرینی
تأمین و بوساییدہ بر طاقم فوائد مشترکہ استحصال ایلک ایچون انسانلرک ، ینہ
بالاتحاد و سائط مختلفہ اجتماعیہ دار تصور و اتخاذ ایتدکلری قواعد و قوانینک
جملہ سنی و جملہ احکامی شامل اولان کیفیتک ہر نوعی سیاستدر .

بونی ، معنای عمومیسیلہ بر قومک داخلی و خارجی اولان احوال اجتماعیہ لرنده
اصطلاح و استعمال ایلدیکمز گی . داخلی و خارجی اولہ رقده ایکیہ تقسیم ایلہ
(سیاست داخلیہ) و (سیاست خارجیہ) اطلاق ایدرز .
ایشتہ (پولیتیق) دیدیکمز سیاست . بوایکنجی معنی اعتباریلہ در .

§

بز وقتیلہ سیاست دیمکلہ نہ مراد ایدور مشنز . بومادہ حقیقہ عقلامزک
حالت روحیہ لرینی گوسترن خصوصات اجتماعیہ مزنددر .
نوعی زادہ عطائینک شوقطعہ مشہورہ سی بوبادہ تنور مدعاہی صالح شواہددندر
صانیرز . چونکہ قدمای سیاسیونمزک کلہ مبحث عنہانک مفہومی حقندہ کی فکر
و مسلکلرینی تمامیلہ ناطقدر :

تأئیدن ایتہ صاقین اجتناب
امور سیاستدہ قیلہ شتاب
کہ بردمدہ بیک خونہ واردر مجال
ولی مردہ بی زندہ قیلق محال

بوندن آكلاشييلوركه (سياست) دئشلكه (اجراي مجازات) حاصل قتل و اعدام نفوسه قدر هر درلو زجريات و تنكيلات مراد ايديليورمش .
مثلاً ملكك بر طرفده برغلان حاصل اولنجه ، در حال اوزرلرينه عسكر چكيلهرك سلاح قوتيله اسكاتة چالشيور ايمش . چونكه قطعه نك او چنجي مصراعنده كي :
« كه بر دمده بيك خونه واردر بحال ! » تخذيري بودقيقه ناظر در .

و نائق سياسيە دندر كه : رشيد پاشا مرحوم زماننده (چلدري) ده ظهور ايدن بر حادثه قيام اوزرينه ارضروم واليسنه يازديني تحريرات ساميده وصايای آتیهده بولمخسدر :

« عصيان و شقاوت رنكنده گوريلان حركتلرك جلهسي افكار مضره و نيات فاسده نك تشايخ و خيمه سي اوليوب ، بعضاً بر طاقم خلك مثلاً بر بارگرانك آلتنده ازيديكي حالده درديني آكلاده مامسندن دخي نشأت ايلديكي منكر اولمامسيه ، بويه برشي ظهورنده بومثلورلك بردن بره اوزرلرينه وارلمقن و دفعة اسباب شديده صارلمقن ايسه اول باؤل تدقيق مسئله ايله وقوعاتك منشائي ميدانه چيقاريله رق تدبيري دخي آكا اويديرلوق اسلام اوله جفتن ، فرضاً بور عصيان محض اوليوبده مجرد ققدان درايث و يا ناداندين اقتضا ايلش و يا خود بعض معاملات طاقت فرسا سبيله تكيون ايتمش اولديني آكلاشييلور ايسه ، چونكه جداً و حقيقتاً فساد و عصيان متجاسر اولانلري بيله اول امرده دائره اطاعته عودنه دعوت قاعده حكمت و عدالت اولديغنه كوره ديكر طاقم حقننده دخي بادي مصلحتده معامله رقبه اجراسي اولويت مرتبه سنده قالدجني بديهياتدن بولنديغنه بناء بومقوله لر حقارنده اول بوواديده طاورانيله رق ابرار اولناجق كلات مشفقانه و تصايح رحمانه نك و آني تماقب ايدمك تهديدات قويه و فعليه نك بر كونه فائده سي گورييله مدديكي حالده آرتق هيچ تردد اولميه رق وسائل جبريه تشبث اولنق و بوتقدريده دخي بعض بيكسناه بولنانلرك محافظه سنه باقلمق لازم كله جكنندن »

ايشته قطعه ده نتي اولنان احتياطي بو تحريرات اطرافيله شرح و توصيه ايتمشدر .
رشيد پاشا تنظيمات خطنك مرتبي و توزيع عدالتله ارفاه رعيت و عمران مملكته مروجي اولديغندن زمان اداره سنده آنك محافظه احكاميله تطبيقاتنه چالشمي ضروري ايدى . چونكه هنوز اصول قديمه اداره حكمنجه سياستك معناسي اوروب قيرمق و قهر و تدمير ايتك ايدى .

البته كلخانه خطنك اعلانيله برابر آنك احكامنه توفيق اعمال ايدمك رجال

سیاست ایجاد ایدیه مزیدی. موجودك آرمسند قابلیت و درایتله تمایز اتمش اولانلرینی انتخاب و استخدام ضروری ایدی. فقط الفت، ایکنجی بر طبیعت حکمنده اجرای تأثیر ایدیه کلدیکندن، آنلرده بوجهله درس ویررکی تربیه سیاسیة تلقین اولمق مجبوری واردی.

ایشته بیچاره رشید پاشا زاده اجتهادی اولان امرتظلماتی ممکن اوله بیلدیکی قدر تطبیق و اجرا مقصیده ملکك هر نه طرفنده سیاسی و اجتماعی بر حادنه وقوعه کاسه اقتضا ایدن دواسنی بوراده تصور و رچته سنی بالذات تحریر و ارسال ایلوردی.

§

زمانزده پولتیقه مقابلی اولان (سیاست) لفظنك ایجاباتندن اوله رق (رجال و یا ارباب سیاست) و یا خود (سیاسیون) کی تعبیرلر ایجاد و استعمالنه ضرورت حاصل اولدی. چونکه بونلرک فرانسز لساننده کی مقابللرینی لسانزده نقل و ترجمه لزوم کورندکجه ارباب قلم بو ترکیلرله ایفای مرام ایلدیلر.

شمعی دولت آدملرینك امور سیاسیة حکومتله مکلف بولانلرینه رجال سیاست.

قواعد و اصول سیاسیة ایله منحصرأ اشتغال ایدنلره ارباب سیاست دیورز.

سعید پاشا حضرتلری، بدایت مشروطیتده (غزیه جی لسانی) نامیله بر رساله نشر اتمشلر ایدی. بو اثرک بر حسبحال سیاسی بی ناطق اولقله برابر بر چوق فوائد ادبیه و لسانییه بی احتوا ایلش و اگرچه اکثر مواد ای جای بحث ایله غیر مرتب بر صورتده صادر اولمش اقوالدن عبارت کورینورسده، محصول تبیع و تجارت اولدینی حیثیتله هیئت مجموعه سنی بر شکل انتظامه ارجاع قابل اولدیغندن، اربابی عندنده هر زمان ایچون کافل استفاده بر اثر معتبر اولدینی شهیدن آزاده بولمشد.

بو اثرده ایسه بزم دولت آدمی و یا، رجال دولت دیدیکمز Hommes d'etat ایله (دیپلمات) و اوم پولتیق تعبیرلری حقنده بعض ایضاحات ویرلمشد.

فقط رساله، طبعنه نظارت ایدنلرک مسامحه سی اثری اوله رق بر چوق

خطیبات ایله باصلمش اولدیغندن ، بو تعبیرلر حقننده ویرلمش اولان ایضاحات دخی خطا آلود برحاله بولمشدر .

مثلا شو :

« کلتین دن بری که پولتیق کلمه سیدر . بونده التباسی دفع ایچون ، دیکری که دیپلوماسی تعبیریدر آنده ده کلامک ماضع لهنه وضعی تأمین ایچون مراد Hommes d'etat لرمن ، دیپلوماتلرمن اولدیغنی تکرار ایدرز . » دینور .

بوفاده گوره (اومده تا لرمن رجال سیاست ، و (اوم پولیتیقلرمن) دیپلوماتلرمن اولق لازم کیورکه طوغری دکلدرد .

اوم پولیتیقلر ، رجال سیاست و یا سیاسیونمزدرد .

اوم ده تالر ، دولت آدمیری و یارجال دولت دیدکلرمندر . دیپلوماتلرمن ، ینه عینله دیپلوماتلرمندر . چونکه بونک مقابلی لسانمزه بولق قابل اولدیغنی کبی ایجاد طریقه کیدملکه افهام معنی ده مشکلدر . زیرا دیپلوماسی کلمه سنک اصلی روجه (دیپلوما) لفظندن مأخوذ و (نسختین) اوله رق یازیلان سندده دیرلر . وجه تسمیه ده مقاولات دوله نک نسخ متعدده اوزره یازیلوب تعاطی ایدلسی در .

ایشته موضوعی مکالمات دوله فنندن عبارت اولان (دیپلوماسی) بی ایفا ایدنلره بوندن طولانی (دیپلومات) لفظی علم اولمشدر . شمعی بونی ترجمه به قالقشقی عبته اشتغال اولور . چونکه نا قابل ایفا و بناء علیه اصلی اوزره بقا هر حالده اولی در .

ابوالضیا

